

**Kalaallit Nunanni aatsitassap piiarneqarsinnaatitaasup suulluunniit uranimik
akuata 0,1 % -mut qaffasinnerpaaffilerneqarnissaa piaarnerpaamik sulissutigeqqullugu
Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut
siunnersuut
(Siumup Inatsisartuni ilaasortai)**

pillugu

Inuussutissarsiornermut Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Siunnersuutip aappassaaneerneqarneranut saqqummiunneqartoq

Inuussutissarsiornermut Ataatsimiititaliap suliarinninnermini makkunanga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Naaja Nathanielsen, Inuit Ataqatigiit, siulittaasoq

Inatsisartunut ilaasortaq Andreas Uldum, Demokratit, siulittaasup tullia

Inatsisartunut ilaasortaq Kim Kielsen, Siumut

Inatsisartunut ilaasortaq Akitsinguaq Olsen, Siumut

Inatsisartunut ilaasortaq Knud Fleischer, Kattusseqatigiit Partiiat

Inatsisartunut ilaasortaq Aqqaluaq B. Egede, Inuit Ataqatigiit

Inatsisartunut ilaasortaq Karl Lyberth, Siumut

Inatsisartunut ilaasortaq Siverth K. Heilmann, Atassut (siinnisussaq)

UKA/2009-mi siullermeerinninnerup kingorna Ataatsimiititaliap siunnersuut misissorpaa, matumuunalu isummersuutini saqqummiullugit.

1. Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Siunnersuummi siunertaavoq aatsitassanik qinngornernik ularianartunik akulinnik tassunga ilanngullugit uran, thorium il.il. annerpaamik 0,1%-imik paaasinnaanerup ammaaffigineqarnissaa. Taamatut piiarneqarsinnaasunik killiliinikkut siunnersuuteqartut malillugit aatsitassarsiornermut allanut tapiliullugu saniatigut tunisassiatut aatsitassanik radiup qinngornilinnik paaasinnaanermik periarfissiisoqassaaq. Piiarneqarsinnaasunik taaneqartutut killiliinikkut

siunnersuuteqartut naliliinerat malillugu aamma nunap sananeqaataanik qaqutigoortunik aatsitassanillu allanik atuinissamut Kalaallit Nunaat periarfissinneqassaaq. Tamatuma saniatigut siunnersuuteqartut isumaqarput Aatsitassanut inatsimmi avatangiisinut isumanaallisaanermullu piunasaqaatit naammattut, tassani aatsitassat radiup qinngornillit saniatigut tunisassiaralugit piiarneqarneranni avatangiisinut peqqinnissamullu ajoqutaanngilluinnartumik nunallu tamat akornanni periutsit pitsaanerpaat malillugit killilersuisoqarsinnaalluni.

2. Siunnersuutip Inatsisartuni suliarineqarnera

Siunnersuut marloriarluni kinguartinneqarpoq, siunnersuuteqartut kissaateqarnerisigut, Naalakkersuisullu ataasiarlutik kissaateqarnerisigut. Aalajangiiffigisassatut siunnersuut UKA/2009-mi suliarineqarpoq, Inuussutissarsiornermullu Ataatsimiititaliamut innersuunneqarluni. Ataatsimiititaliap malugaa siunnersuutip siullermeerneqarnerani itigartissutigineqarnissaanik Naalakkersuisut ilaatigut imatut tunngavilersuillutik inassuteqaateqartut:

”Naalakkersuisut isumaqarput taamatut aalajangiinissamut suli piffissanngunngitsoq. Sammisamut pingaaruteqarluinnartumut, aatsitassanik uranitalinut tunngatillugu misissuinissamut piiaanissamullu innuttaasut isumasiorneqarnissaat pingaartipparput. Isummersuutit tamaasa tusarusuppavut aammalu sammisami itisilerinissamut piffissaqarluartariaqarpugut. Sammisamut tunngatillugu inaarutaasumik aalajangiinissamut paasisaqarluarsimaneq tunngaviusariaqarpoq kiisalu aamma suliassamut ilisimasaqarluarneq aallaaviusariaqarpoq inuiaqatigiillu eqqarsaatigineqartariaqarlutik”. (issuaaneq naavoq)

Inuit Ataqtigiit siunnersuut itigartippaat kissaatigalugulu minnerunngitsumik apeqqutit avatangiisinut sillimaniarnermullu tunngasut suli sukumiinerusumik qulaajarneqarnissaat.

Siumup siunnersuut taperserpaa peqqissutsimut avatangiisinullu tunngasut pissusissaatut isiginiarlugit inuiaqatigiinni nutaanik isertitaqarnissaq suliffissanillu nutaanik pilersitsinissaq kissaatigalugu.

Demokraatit inaarutaasumik isumminngillat siunnersuutilli aappassaaneerneqannginnerani isumalioqatigiissitamit arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumit qulaajaasoqarnissaa kissaatigalugu.

Atassutip siunnersuut taperserpaa tamatumani saniatigut tunisassiaq pineqartillugu siunnersuutillu pingaaruteqassusia eqqarsaatigalugu pineqartoq pillugu innuttaasut taasisinne-

qarsinnaanerat Naalackersuisunut isumaliutigeqqullugu.

Kattusseqatigiit Partiiata siunnersuut itigartippaa atortussiannillu radiumik qinngornilinnik piaanermut atatillugu tamatuma kingunerisinnaasai pillugit ilisimasamik amerlanerusunik ujartuilluni.

3. Ataatsimiiitaliap siunnersuummik suliarinninera

Aallaqqaasiullugu ilisimatitsissutigineqassaaq aatsitassat radiup qinngornillit piiarneqarnissaasa inertoqqutigineqarnerannik Aatsitassat pillugit inatsit aalajangersakkanik erseqqissunik imaqqanngimmat. Taamaammat aatsitassanik radiumik qinngornilinnik piaanngilluinnarnissaq atuinnginnissarlu taamatut ingerlatsinissap akuerineqannginneranut naalackersuinikkut piumassuseqarnerunermik tunngaveqarpoq.

Uranimik paaasinnaanerup kingunerisinnaasai pillugit ilisimasaqarnerulernissamik paasisutissiissuteqarnerunissamillu naalackersuinikkut suliniaqatigiit akornanni nalinginnaasumik kissaateqarnek ataatsimiiitaliap maluginiarpaa, tassani naalackersuinikkut aalajangiiniartarnek kisiat eqqarsaatiginagu kisiannili aamma innuttaasut akornanni. Aatsitassanik radiup qinngornilinnik paaaqqusinnginnerup atorunnaarsinneqarnissaanik aalajangiineq tunngavilersugaalluarlunilu ilisimasaqarluarnermik tunngaveqartariaqarpoq, oqallinnissamullu piffissaqarluartariaqarluni apeqqut isummersortariaatsinut aamma tunngammat.

Ataatsimiiitaliap maluginiarpaa Naalackersuisut GEUS¹-imit naqitaaqqiamik saqqummiussaqarsimasut, tassani ilaatigut Kalaallit Nunaanni urani aamma aatsitassat allat radiup qinngornillit pillugit paasisutissat piviusut pineqarput. Atuagaaraq 26-inik qupperneqartoq urani aamma aatsitassat allat radiup qinngornillit suunerinik aamma aatsitassat radiup qinngornillit piiarneqassappata periaatsit aamma isumannaallisaariaatsit suut isiginiarneqassanersut pillugit ilisimatuussutsikkut tunngaveqarluni allaaserisanik imaqarpoq. Aatsitassat radiup qinngornillit suliarinerannut aamma piiarneqarnerannut atatillugu ajornartorsiutaasut ersersinniarlugit Kuannersuit atuagaaqqami aallaavigineqarput, sumiiffimmi tassani aatsitassat radiup qin-

¹ Qallunaat Nunaanni Kalaallit Nunaannilu ujarassiuut misissuisoqarfiat. Sulisoqarfiup uku suliarisarpai: nunap sananeqaasiinik ilisimatuussutsikkut misissuinerit, ilisimatusarneq siunnersuisarneq aamma nunap sananeqaasiinik nalunaarsuineq – pingaartumik Danmarkimut Kalaallillu Nunaannut attuumassuteqarpoq.
www.geus.dk

ngornillit innuttaasunit nalinginnaasumik ilisimaneqarmata. Kuannersuarni² isumalluutit iluaqutigeratarsinnaanerannut peqqissutsikkut avatangiisitigullu tunngasut assigiinngitsut atuagaqqami sammineqarput.

Paasissutissiissutit taamaattut ataatsimiititaliap tikilluaqquai, kisiannili aamma maluginiarlugu nunatsinni atortussiat aatsitassanit pisut eqqarsaatigalugit pissutsit sumiiffinnit ataasiakkaanit annertuumik sunnersimaneqarmata. Sumiiffinni tamani atortussiat katitigaanerat assigiinneq ajorput sumiiffinnilu avatangiisit sumiiffimmut sumiiffimmut assigiinngisitaarlutik. Taamaatumik Kuannersuarni avatangiisinut sunniutaasussanik nalilersuinerit VVM maanna ingerlanneqartut uranimik paaanerup kingunerisinnaasai pillugit nalinginanasumik inerniliinissanut atorneqarsinnaassanngillat.

Siunissami atortussiassanik radiup qinngornilinnik piaasinnaanerup akuerineqarsinnaanissaanut tunngatillugu pissutsit peqqissutsumut avatangiisinullu tunngasut saniatigut aamma siunissami nunanut uranimik aatsitassanilluunniit allanik radiup qinngornilinnik paaallutillu tuniniaasartunut ilanngutissagaluarututta sillimanerniarnermut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq isiginiarneqartariaqarportaaq. Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsinermut tunngasortai aamma siunissami uranimik paaasoqarnissaanut uranimut naaggaarnerup sakkukinnerulersinneqarsinnaanerata Naalagaaffeqatigiinnermullu kingunerisinnaasat qulaajaavigineqartariaqartut.

5. Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Ataatsimiititaliap isumaqatigiittup taamaalilluni tamanna tunngavigalugu imaattumik allannguutissatut siunnersuuteqarpoq taassumalu akuersissutigineqarnissaa inassutigalugu.

Uranimut naaggaarnermut politikkip naleqqussarneqarnerata kingunerisinnaasai pillugit Naalakkersuisut arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik immikkut ilisimasalinnik piaartumik suleqatigiissitaliornissaannik nalunaarusiortussanik pilersitseqqulugit peqquneqarput. Nalunaarusiami ilaatigut ajornartorsiutitut ataani taaneqartut qulaajaavigineqartariaqarput.

2) Naqitaqqiaq uani takuneqarsinnaavoq

<http://dk.nanoq.gl/Emner/Landsstyre/Departementer/Rastofdirektoratet/~media/D72FFCDF3AEF478D938EA2DD47FA7A5C.ashx>.

- a) Uranimik piiasoqarsinnaaneranut uranimut naaggaarnermut politikkip naleqqus-sarneqarsinnaaneranut atatillugu Kalaallit Nunaata kiisalu Qallunaat Nunaata akornanni sillimaniarnikkut politikikkut inissisimaneq.
- b) Qallunaat Nunaata imm. a malillugu) assortuuttoqalissagaluarpat tunngaviatigut Kalaallit Nunaata uranimik piiasoqarnissaanik akuersinissaa pinngitsoortissinnaavaa?
- c) Atortussiassanik radiup qinngornilinnik piiasinnaaneq akuerineqassappat nunat tamalaat akornanni aalajangersakkat isumaqatigiissutillu soorlu siaruaatsitsinnginnissamik isumaqatigiissutit eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaata suut ilannguffigisariaqarpai aammalu Naalagaaffeqatigiinnermi pisussaaffiit suut tamatuma saniatigut naammassineqassappat uranimut naaggaarnej allanngortinneqassagaluarpat. Tamatumunnga atatillugu nunat tamalaat akornanni atomip nukinganik atuineq pillugu allaffiup (IAEA-p) pisortatigoortumik suleqatigineqarnissaa eqqarsaatigineqarpoq.
- d) Piiaaqqusinnginneq atorunnaarsinneqassagaluarpat allanngortinneqarluniluunniit taava inatsisiliornikkut killigitat ullumikkut ilisimaneqartut allanngortittariaqassappat? Taamatutaaq allaasereqquneqarpoq pisortat suliffeqarfii ingerlatseqatigiiffiiluunniit suut pisariaqartinneqassanersut aatsitassamik qalluineq tuniniaaqqittarnerlu eqqarsaatigalugit nakkutilliineq qularnaarniarlugu. Immikkut ilisimasallit taamatutaaq nunarput kissaateqassagaluarpat atortussiassanut aatsitassanut pisunut radiumik qinngornilinnut tamanut, aamma apeqqutaatinnagu aatsitassarsiorfimmit namminersortumit saniatigut piiaagaluarpata, tamakkiisumik piginnittunngornissaminut tamatumani periarfissat kingunerisassaalu qulaajassavaat.
- e) Atortussiassanik radiup qinngornilinnik piiaaqqusinnginnerup atorunnaarsinneqarnerata sakkukillisitsiinnarnerulluunniit soorlu akoqarsinnaanerata qummut qaffanneqarnerata assigiinngissutigisinnaasaat.
- f) Atortussiassat radiup qinngornillit sumiiffii eqqarsaatigalugit assigiinngitsunik isigininnissanut pisariaqartitsisoqarnerisq allaaserissallugu. Tamatuma ilaatigut eqqarsaatigineqarpoq aatsitassaqarfiit illoqarfinnut qanittumiinnersut imaluunniit avingarusimasumiinnersut silallu pissusii eqqarsaatigalugit assigiinngitsunik atugassaqarfiusumiinnersut.

- g) Avatangiisinut sunniutaasinnaasut immikkullu iliuseqarnissamut pisariaqartitsineq.
- h) Uranip suliffissuaqarnikkut atorineqarnerata allaaserineqarnera, tassanga ilanngullugu nioqqutissianik radiup qinngornilinnik tuniaanermi niuernermissutit allaaserineqarneri siunissamilu tunitsivinni pissutsit eqqarsaatigalugit periarfissaasinnaasut ajornartorsiutaasinnaasullu allaaserineqarneri.
- i) Immikkut ilisimasallit aammattaaq uranimut naaggaarneq aalajangiisimaannarneqassappat Kalaallit Nunaannut aningaasatigut tamatumaa sunniutigisinnasai pillugit kiisalu aamma uranimut naaggaarneq sakkukinnerulissagaluarpat atorunnaarsinneqassagaluarpuunniit aningaasatigut sunniutaasinnaasut pillugit naliliinermik saqqummissariaqarput. Periarfissat assigiinngitsut aningaasaqarniarnikkut sunniutigisinnasat pitsaasut ajortullu tamarmik qulaajarneqartariaqarput.

Ataatsimiititaliap naggaterpiaatigut oqaatigissavaa atortussiassat uranitallit piarneqarnissaanik siunissami qanoq aalajangiisoqarnissaa apeqqutaatinnaagu taava aalajangiineq taman-na tunngavilersorluakkamik qulaajaalluareerlunilu kiisalu Inatsisartuni aalajangiisussat innuttaasullu akornanni oqallinnissamut piffissaqarluareerluni pisariaqarmat.

Taamatut oqaaseqaateqarluni isumaliutissiisummilu allassimasunut paasinnilluni siunnersuut ataatsimiititaliap aappasaaniigassanngortippaa.

Siulittaasoq
